

DEM

Durmuş Beyazıt

Tarık Buğra'ya....

■ İnsanlar bilir, bilmiştir, taşı, toprağı, suyu. Bunlardan evler, binalar yaptılar... Ve geri dönecekleri yollar, köprüler... Hanlar hamamlar, meyhaneler... Hepsi de gerçektir. Yağmur yağarsa, kar yağarsa, hava açarsa, ısınır, yahut zaman ilerlerse, miskinleşirse... Daha neler... İnsan ne yapar, bilmiştir... Yaşamak alışabilmektir, yaşamak iyi bir yargıya varabilmektir, biraz da tembellik. Yukarıda mavilerin, aşağıda büyüyen küçülen siyah, lacivert, vişneçürüğü renklerin olduğu bir dünya vardı... Sonra bir sürü büyüklü küçüklü hırslar, hevesler, daha daha davranışlar, hareketler, imalar... Hayat aşağıda -sadece aşağıda mı- bir ucundan diğer ucuna ırmak gibi akıp giderdi. Kümeler hâlinde veya tek tek, düzenli/düzensiz... Bugünü, yarını, bütün her şeyin hoş olduğunu sanarak... İnsan neye yaklaşmışsa sonunda uzaklık var, neden uzaklaşmışsa sonunda yakınlık var... O günkülerin adları öyle kalmamıştır tabii ki öğrenmenin unutkanlığın adları değişmiştir. İskambillerin, masaların, kadehlerin, "şerefine"lerin adları o günden bugüne değişmiştir. Hız vardı örneğin... İnsan bu hızın içindeydi. Yirmisiyle, yirmi beşiyle, kırkıyla kırk beşiyle bu hızın içindeydi. Hele o Agop'un yeri, Külüstür Turgut'un... Cevat, erken ayrıldı aramızdan. Şen şakrak, mimardı, doyamadı dünyaya. Diğerlerini soracak olursanız S, aristokrat değildi, Ş, biraz vurdumduymaz, Dilber, tam da bizim dilberdi. Sanırsınız bir övgüyle başlıyor hikâyeler, bir övgüyle bitiyor, kavuşuyor, birleşiyor herkes. Yoktu öyle yağma. Hatıralar, cümleler gibiydi. Cümle var cümle var! "Evet!" demenin değeri var, sahi var mıydı size göre? Şehre her gidişimde mabede uğrar gibi, şevkle bu kuytuya uğradım. İlk günlerin aksisedası mı yoksa son günlerin aksisedası mı, bu mesele muallak. Kendisi kimdi? Keskin bir çığlık gibi gelip yerleşti, bir daha da gitmedi bu boş vermişlik. E ile Ş arasında... Silikleşiyordu, gözlerden kayboluyordu. Parçalardan

bir bütün yapmak mıydı büyük gaye anlamadım, onlardan bir hikâye yapmak mıydı? Şimdi, o gözlerdeki nokta, o ellerdeki zerafet, kaşın kaldırılışındaki köpük köpük mana, durur mu? Kim bilir! Ne olursa olsun, birtakım işlerle beraber küçük basık, dünyada yaşıyorduk. Burada bir parantez açalım.

İnsan evreni, eliyle seçmiş gibidir. Çokluk karşısında ezeli azlık... Diplerde ya da yukarılarda, açıklarda ve ahh!. Bir insan bir insana tan ederek, bilmem belki de onu bütün yaratılmışlardan üstün tutarak... Sonra, sonrasını bir düşünün, hangi dilden söylenirse söylensin, akledin bir kere. Hangisi ölümsüz, hangisi süreyi uzatabildi ki? En açık ifadesiyle söyleyelim, seçimlerimiz, dünyanın en tatlı seçimleriydi. Seçimler, birer kabuldü... Kabuller, kabuller yine kabuller... İnsanlara, -sadece insanlara mı?- defalarca anlatıldı. Coğrafyalar, yer şekilleri, onları ihtiva eden dağlar, ırmaklar evlerimizde okullarımızda ve camilerimizde, halk odalarında defalarca anlatıldı ve dendi ki bütün bunlar yoktan var edildi... Türü duygu ve nefes alışların sahipleri olan bizler, değişik kıtlara dağıldık. Dağılmayı ve toplanmayı, kelimeler ile açıklamaya gerek var mı? Bazı bilgisizliklerin, nobranlıkların, hatta değerbilmezliklerin üstesinden gelebildi mi insanoğlu? Meydancıkların, nutukçuların, münevver, mütefekkir şahsiyetlerin konuşmaları üstesinden gelebildi mi sorunlarımızın, hayır. Onlara ama onlara mutlak surette değinildi uzun uzun, suyun suya benzediği, sözün söze benzediği, değinildi... İncelikle diğer incelik arasındaki fark, üstünlükle diğer üstünlükler arasındaki benzerlik konuşuldu ama unutuldu ama unutulmadı. İncelik demişken...

İnsanlar bilir, bilmiştir. Ve asıl Allah'ı, onun bilgilerini... Ama durun! Ümitsizliğe meydan okuyacak kadar değerlidir bilgi... Peki, milyonlarca yıldır değerli midir? Hâlbuki başta ne bir insan ne eşya vardı, ne yaz ikindileri, ne sere serpe eğilip doğrulan çam ağaçları, ne de denize doğru gidip gelen dalları... Ve hepsinin gerisinde, çok gerisinde uzayan, kıvrılan yollar... Hatta ve hatta emekliler paralarını çekmemiş, öğrenciler erkenden yollara düşmemiştir henüz. Yani dünya sarhoşluğunun zerre emaresi yoktur. Bir başka âlemde bir başka âleme o âlemde diğerine koşarak, koşuşarak... Gelerek, ulaşarak, emareler izler usanmışlıklar icat ede ede... Belki de zaman denilen şey, zannettiğimizden bambaşkadır. Ne güzel ne muhteşem kelimeleri vardır o zannetmenin, bir bilseniz! Peki daha? Bilginin en esaslısı, düşüncenin en çetini gerçekliğin en göz alıcısı daha burada değildir, yani yaz akşamları, güz ikindileri ve koyu karanlıklar şimdilik yoktur. Zamanla, birbirine benzemeye başlamıştır insan, benzemeye benzememeye başlamıştır. Zamanladır benzeyiş, varlık varlığa, yokluk yokluğa benzemeye başlar. Evet, o yuvarlak şey dünyadır. Üstten, ta üstten bakınca, kim bilir insana ne hoş geliyordur. Bir hafta, beş hafta, bir yıl, on yıl, yüzyıl hoş geliyordur... Yani ta baştan, ilk baştan yoktur akşamlar, sabahlar, sonra çok sonra kaderin çarkları dönmüştür.

Çamlıca'da gün yorgundur. Evler, beğenmedikleri, en beğenmedikleri rengini almıştır çoktan. Güneş oradadır. Bütün bunlar, bizim için huzur, bizim için mutluluk ve tamamlanma demektir. Ve sanki dünyanın bir ucundan bir ucu-na trenler buradan kalkar, bütün uzaklıklar birbirine öyle yakın öyle yakındır. Gökyüzü bir kez daha kısık gözlerle dünyaya bakmıştır, insanlar ta uzaklardan görmüştür bunu. Dudakları derin bir tebessümle açılmış, konuşmuş, konuşmuş, konuşmuştur. Mesela gün dönmüş, öğle bitmiştir, ikindi bitmiştir. Güneş arka mahallelerden birine düşmüştür, bu saatler her şeyin billurlaştığı, dünyanın insanlara nasıl da tatlı geldiği saatlerdir! Zaman tembel yürüyüşüne devam etmiş ve herkes için ve her şey için bir son olmuştur bu saatler. Karanlığı aydınlığı, içlerdeki pırıltıları görürsünüz, mutlaka görürsünüz, vakit ilerlemiş, ama ne olursa olsun ilerlemiştir. Gökyüzündeki mor, bulutlardaki bir iki siyahlık daha da belirmiştir. Evet, yeniden akşamdır bu. Meşhur arsacı meşhur arsasını satmaktan vazgeçmiş veya vazgeçmemiş, vitrinlerin sürmeleri sürülmüş, torpido gözler açılmış, bir kez daha konmuştur evraklar yerine, otobüs firmaları yolcularına seslenmiş, salepçiler saleplerini bozacılar bozalarını en beğendikleri müşterilerine doldurmuştur... Ötekiler berikiler, bütün hepsini ne ile yaptılar dersiniz, çekicilikleri ile. Bulaşarak, ses getirerek sahip oldukları elle kolla ayakla yaptılar. Sonrasında, daha sonrasında, karanlıklar birbirine girip iyice koyu bir renk aldı mı insanı neşesiz bırakan, çehresiyle görünüşüyle o şanlı gece olmuştur. Asırlardır, yüzlercesiyle binlercesiyle olmuştur. Peki, yüzlerden binlerden çıkardığımız sonuç ne? Aşk nasıl hükmeder, inanma nasıl olur, ne şekildedir? Daha da ileri giderek, milletlerden bazıları, diğer bazı milletlere nasıl yenilmiş, nasıl bölünmüş, istiklallerine nasıl dokunulmuştur. Peygamberlerden, peygamberlerin sünnetlerinden, meleklerden, dinî şahsiyetlerden... İnsanın fâni oluşundan, hoşluğundan tutun da bağımsızlık, esaret, var oluş gibi... Çoğu duygu ya da o meşhur felsefe, matematik, belki de biz-zat din okullarda dünyamızdan bahsetmiş, enini boyunu, insanların hikmet ve esrarlarıyla anlatmış durmuştur. Dünya kendi etrafında fır fır dönmüş, her şey ama her şey, nasıl olacaksa olmuştur. Tam da böyledir.

Gün, bunların milyonda bilmem kaç parçasıdır. Ama gün hızlı, gün deli... Günde kaç kere açılır kapanır, kapıları. Sinemalar binalardan ibaret, biletler kâğıtlardan, yollarda piyango satanlar etten, spor salonlarındaki birer balon-du, *bansingler* tarikatların yerini almış vs. Bir insanın başka bir insanın yerini alması gibidir. O, içinde isli, çarpık, soğuk cümlelerle duran kurşundur artık. Gece olur, müziği, ışıkları ve benzerlikleriyle odur. Kuruluşu gelişmesi yıkılışı ile büsbütün böyledir. Yüzlerce yağmurla, binlerce yağmurla böyledir. Benzerliktir, üzerinde durduğum. Bir nisan gelir, bir nisan gider, yine hatırı sayılır bir şeydir gelmeleri ve gitmeleri. Gelir ve kendine ilgiler bulur insan. İlgiler bulur çünkü karşısında taştan bir kalp taştan bir dünya vardır? Vakıt öğle olmuş, gün iyice sokulmuştur. Alçak ve cılız güneş, tepelere iyiden iyiye düşmeye başlamış, düzlüklerde, bayırlarda kavisler çizerek köylerin, şehirlerin arka taraflarına kadar sokulmuş, sağa sola kondurduğu buselerle dost sesini du-

yurmuştur. O dostluk nasıldır? Kış bundan da yorulmuş, fazlasıyla yorulmuştur. İnce ince oyulmuş kar yumakları erimeye, bunlardan topaklar meydana getirmeye başlamıştır. Bu topaklar, büzüldükçe büzülmüş, erime seviyesinden akma seviyesine gelerek hayvanların sabah akşam gelip geçtiği bu bozuk yolda cılgalar oluşturmuştur. Yılın baharı bekleyen ilk aylarında bu cılgalar, küçük ve yorgundur. Güneşle birlikte coşan kar suları, bir zaman sonra iyice kenardan kenardan akmaya gücü kuvveti artan, adaleleri şişen bir güzellik olarak görünmeye başlar. Billurin bir görünüşle görünen ve bir hâlden bir hâle geçen kar suları; evleri, bostanları geride bırakarak yükseklerden gelen diğer kar sularıyla çoktan buluşmuştur. Baharda suları iyice kabarmış olan bu dere, Narlı deredir. Kıyısı boyunca sıra sıra dizilmiştir ağaçları derenin. Üstüne ılık yağmurlar yağmış, yağmış, gökyüzü gri bir renkle renklenmiştir.

Bahar gelir de bahçedeki nar ağacı asıl rengini almaya başladı mı zaman artık o zaman değildir... Ne olur, neler olur da değildir. Nar ağacı, yeşildir, yemyeşildir, evet. Sessiz, açık seçik, anlaşılırdır. Neşe ve şefkat doludur, başka bir deyişle güneşin alaca olduğu vakitlere derin bir muhabbetle yönelmiş, bulduğunu bulmuş kaybettiğini kaybetmiştir. Demektir ki gökyüzünün altında tam altında dallarını dünyaya salmıştır. Kışa doğru, kıştan sonra, bahar gelince veya yazları azar azar salmıştır... Artık sestten yoksun, ifadesiz, cümlesiz biçimde olan bir boyutla, insana, mutlak surette insana kendini göstermiş veya birçok ismin, sıfatın meydana getirdiği yüzlerle yönelmiştir... Ona ismiyle seslenmiş, ismini tekrar etmiş, güzelliklerini yakından müşahade etmişimdir. Gerçeğini unutmak isterken unutturmamışım. Bazen unutmuş, bazen hatırlamış, bazen onu görmek istemişimdir. Ona uzun uzun bakmışım, yanına yaklaşmış, taze dallarındaki hoşluklara uçuşuveren neşesine, yapraklarındaki şuhluğa dokunmuş heyecanına ortak olmuş, onu anlamış onu anlatmışım. Ve alnından öpmüşümdür. Hikâyemi anlatmışım, idrak, onu büsbütün hikâyeleştiriyor, idrak onu dünyevileştiriyor, idraki yok etmeliydim. Evet, doğrudur, her akşam, evimizin yanında duran nar ağacıdır. Delice açmış, delice çiçeklenmiş, delice baharlanmıştır yanı başımızda...

İşte... Bu gözler neler görmedi ki, 6625654 insan, 571854 eşya, bilmem kaç yüz hayvan, bilmem kaç yüz dağ, ova, yayla ve nice bozkır, boydan boya sesler... Nice akşamlar, geceler, aylar, dolunaylar... Çocuklar, gençler kafelere, lokantalara gidiyordu, nice lokantalar, garsonlar ve müşterileri... Çarşılar, sokaklar, envaiçeşit dükkânlar ve yine müşterileri... Doktor, mühendis, âlim, sanatkâr, hoca, talebe ne kadar gerekliyse insanlığa, telefon, çanta, lakırdı da, işte o kadar gerekliydi... Ayrıca kıskançlık zamanı bu zamandı, buna mukabil, övme, ömür adama, ömür törpüleme zamanı da bu zamandı. Kısa, kısa olduğu kadar derin, derin olduğu kadar kendine göreydi, elbette bunun bir ebcedi, geometrisi, en önemlisi de tarihi vardı. İlhamını, ibretini, feyzini, uyarı üstüne uyarısını bunlardan alırdı insanlık. Alırdı almasına ama tarih, ama sınavlar, geçmiş sızlata sızlata geleceğe taşıyan oyunlar, oyunculuklar, ya ne!... Tabii ki düpedüz sarmak, pansuman yapmaktı. Hatta oyundan ibaret oluşlar,

oluşlar oluşlar... Saate baktım, yine baktım, eğer zaman varsa belli edecekti kendini. Nasıl demeli! Onun gelişi ama her şeye rağmen, her şeye mukabil gelişi... Bir tuhaf cümleydi.

“Dem” adlı bu yer, acıydı, acı ise en basit ifadesiyle dem adlı bu yerdi. En alasıydı belki de... Her hatırlayıшта bundan başka bir şey vermiyordu. Artıyor eksiliyor, bir de bakmışsın, bir kelime olsun kalmadığı oluyordu. Üstü kapanmış üstü kabuklanmış, acıdan acıya geçmiş... Yumuşak, baygın, islenmiş, serpilmiş... Ve bir bakmışsın fısıltıları çağırıştırıyor, örtüyor, gizliyor ama çağırıştırıyordu. Ne vardı kurgusunda, ne yoktu ki! Beklenmezlik ve aldanma?... “Dem” adlı bu (my)hane kuytuda kalıyordu. “M” dediysem, gerçeklikten çok uzak... Alınıp satılmayan bade manasında, bade ilahidir, gökvaridir, tam da öyle. Oradaydık... Duvarda boy boy resimler asılıydı, ne ile anlatmalı bunu... Ayindelerdi, seyrediyordum. Belki de ağızlarında birbirilerine, ucuz, maliyetsiz palavralar savuruyorlardı. Birbirinin kalplerinden geçinen insanları, insanların resimlerini ne ile anlatmalı...

Herkes herkesle beraber uyur, uyanır, yaşar... Yepyeni bir zihinle, dünyadan kopmayışlarıyla... Kimilerine göre bu, saf bir elmadır, kıymetten sayılır. Ama ah ben! Nihayet geldim, hikâyeciye dim ve anlatacaklarımı anlatmıştım. Yokluğu tarif ediyordum bir nevi, üzerine gidiyordum. Vehimlerden kurulu bir bina... Binanın yanında binalar... Gün ağarıyor ve ağarmanın, ağarmamanın farklı farklı isimleri çevrelüyor etrafımı, beynimi, muhayyilemi... Bazılarının üzerinden yılların geçmesi... Üç beş kişinin eksikliğinin üç beş kişinin eksikliği olarak kalması... Üç beş kişinin eksikliğini üç beş kişinin dolduramaması... Hayat, unutmaktan ya da unutmamaktan müteşekkildi. Hiçliği hiçlik yapan boşluğu boşluk yapan, dalgınlığı, boş bulunuşu, bulunmuşluğu, falan falan falan... Olmuyordu. 1 + 1, ... Onunla komşu olmak, pencereleri derin bir boşluğa açmak, derin bir boşluğa kapamak... En azından, “böyledir” demek, istenebilir düşlenebilir olmak... Gördüğü insanlar insan değildi, güya -onlar- bizimle uğraşmayacak, rahat bırakacak, bizi saklandığımız yerden çıkaramayacak, yelkenlerini indiremeyecekti. Bu ferahlık veren bir şey... Aksini düşünelim. Bazen insana kendi bilgisizliği yardım ediveriyor. Evde, sokakta markette alışverişte... Hayat mukaddesti mukaddes olmasına, debelenmek sınavdı, sınav koskoca aşktı, anlatabiliyor muyum? Adam divanda yatarak geleceğin hayatını kuruyor. O bendi, ben oydum. Bunu, senelerce senelerce sürdürecektim... Bazen geçmişle gelecekle, bazen de şimdiki zamanla... Neydi bu, lüzumsuz bir müşkülpesentlik değildi benimkisi. Bilmiyordum, tasavvur edemiyordum, muhayyeldi. Tam 30 yıl, sınırsız, hacimsiz, boştu... Sonunda şehir diyecektim bu şehre. Nice evlilikle, diplomayla, görevde yükselmeyle nam salmayla, hasılı nice ayak kaydırmayla, ayak sürümeleri ile... Şehir olabiliyorlardı yerleşim yerleri...

Bazı şeyler kinden ibaretti, çok eskiden, önceki devrilerde yapılmıştı, üstelik her yerde ondan vardı. Göç edip gitmiyorlardı. Gülmüyorlardı. Daha başka

bildiklerim de vardı, mesela son zamanlarda uçarılaşmışlardı. Bundan küçültücü daha ne var? Asıl önemlisi kendilerini koruyamıyorlar, saldırı anında saldırıya çıkmıyor, çekilme anında çekilemiyor, savunma yapamıyorlardı. Oyun oynamak korku doludur, ya bu ne? Korkmuyordu da. Ben ise şiir yazıyordum, sitem edişler, sevilmişler üstüne. İçimdeki “ben”den güç alıyordum. Sonunda aşkım insanları ilgilendirdi. Orda sayısız yüzler vardı, hiçbirini çıkamıyordum, karanlıkta kalıyordu, karanlıkta yaşıyorlardı. Bir gün iyice büyüdüler, döktüler eteklerindeki taşları, teker teker dağıldılar. Dışarı çıkarken mesela Külüstür Agop’un “Lütfen!” deyişi geldi aklıma, birinin annesine seslenişi, diğerinin direnişi, bazı kahramanların uzun zaman züppe olarak anılışı, sonra sanatkârlıklarım, arkadaşlıklarım, dem vurmalarım... Sanat anlatmadıklarımız, sanat sakladıklarımız, sanat suyun yüzüne çıkarmadıklarımızdı... Sonra köşede sızmış bir serkeşin gözlerindeki siyahı ışıltısı, süzülüşi, yanışı, mum gibi yanışı... Kor benim korumdu.

Geldiğinde saat dörttü. Niçin üzgün görünüyorsun dedim, hiçbir üzüntü hafife alınmaz. Hele üzüntü, annelerin babaların ve kardeşlerin ise. Sen bir annesin. Çünkü aileden başlar ne başlarsa, ailede biter ne biterse. Önce baba çözülmeye başlar... Ve anne... Sonra komşular... Sirayet edip durur, bir ur fırlamıştır oracıktan, kaburganın uçlarını kaldırmıştır, leğen kemiğine saplanmış saplanan, oraya leğim atmıştır birileri. Bu yarayı tamamen ne kapattır? Onu işte İclal bilir. Hatta burası içkili lokantadır, İclal çalışır, bakmayın bir avuç müşterisi olduğuna, İclal seve seve çalışır. Burası haftada iki defa üç defa gelinecek yer değildir bu yüzden, İclal yüzünden... Mademki burası ev değildir, barınma, yeri değildir, her şey zamanla değişir, değişiverir, değişivermesi gereklidir. Evler değişmiştir. Mutfaktan cazz diye bir ses gelmemiştir, ütü sıcaklığını kaybetmiş, tavan basık, düşük, çirkin gelmeye başlamıştır. Adam uzandığı divanda uzanmıyordur artık. Ölüncü, ayrıntılar da ölür, doğunca ayrıntılar da doğar, böyledir. İlk yürümeye başladığında, ilk adımlarını attığında, düştüğünde, ilk sözünü söylerken dile çıktığında, ilk gününde, son gününde, mektebinde, öğretmeninden ilk cetveli yediğinde, merdivenden indiğinde, kapısını açtığında, kapadığında, dükkânında, mağazasında, her horlayışta... İlk sevdiğinde ilk nefret ettiğinde... Tam bu esnada iyilik kötülük, gaddarlık adları insanlığın kulağında tınlamıştır. Her iki taraf da hesaplaşmanın kinsiz olmasını istemektedir, gücenişlerin ardında gücenişler almış başını gitmiştir, doğru mu? Adımlar ürkektir adımlar tutuktur adımlar adım değildir, maalesef böyledir. Peki, çözülmeye ilk nerede rastlanır, hiç bilmem. Ateş yaratıldı, kin yaratıldı. Ve güdü yaratıldı neydi ki. Ben ateş olsaydım önce kimi yakardım, bilemiyorum. Güdü, şartlanma, yönetme yönetilme, (kadın) diye bir şey var dünyamızda... Her ne ise... Kadınlığını bilmesi, kadınlığını ezberlemesi, kadınlığını istifleme... (vs.) için kadına bir şey lazımdı o ne? Durum erkek için de böyledir, hatta hayvan bitki ve eşya için de. Mesela elden ayaktan düşmek, mesela protez akıl, giysilikler, dün, bugün, yarın... Acemilik demek, eski karı kocalık demektir, uyuşukluk demektir oysa insan ne bilsin. Ömür ilerledikçe

kadınlık azalıyor, ev hanımlığı artıyordu. Kadın ne yapar evde, konuya komşuya, hizmetçiye rağmen ne yapar! Eksik varsa arar bulur, kusur varsa yüze çarpar, güzel varsa dil ucuyla söyler, bunca sebepten günün sonunda koca bir ses çıkar. Bunca şeyden kelimelerin şangirtisi duyulur. İşte o kadın ben buradayım der, alın terimi, gayretimi bıraktım, ömür çilemi çektim... Yürüdüm, koştum, soluklandım... Yıllarımı, sabrımı bıraktım der durur. Bu, “onca şeyin sahibi benim” demektir.

Ama...

- “Senin tuzun kuru.”

Evet, tuz, şekilsiz tatsız, kuru bir şey.

Ama...

- “Onu ve durumunu başka ne ile anlatmalıyım, bilemiyorum”.

Her şey başkalaşüyor, eviyle, insanıyla, ilişkileriyle dünya bu, başka ne olsundu.

- “Çünkü” ne biliyor musun? X, bal gibi de sendin. “Söylediklerin, iradeye dayalı, anlıyor musun?” Sebepler yakarışlardan yapılma, sebepler başlangıçlardan, sonuçlardan yapılma, arkasında güçlü hisler, çelikten korunaklar var... Ama mızımız, ama gerilerde... Boğazda, midede, kanda... İçteki ferahlıktan cesaret alıyor hepsi... 1990, 2000 ve 2010’lar, beni içine alan yılların tamamı neredeyse, X’di. En tatlı en acı yanıyla ben, bu (x) meselesinden dili yanmış bendim. Yaratılışımdan bu yana içinde bir şeyler biriktiren ben... Bezginlik, evrende olmayan bir şeydi, o vardı, sürünceme olmayan bir şeydi, o vardı. Çünkü insanı insana yakınlaştıran uzaklaştıran hatta ilk harekete geçiren geçirmeyen... Konu buydu.

İkindiler hâlâ kızıllaşmamıştı, kızılın ne demek olduğunu bilirim. Böyle vakitler her şey birbirine benzer, aslından ayırt edemezsiniz. Akşamın sükûneti siner üstünüze, üstten alta doğru renkler dizilmiştir, akşamın çekingenliği, yemeği, arkasından çayı, hayatın zevzekliği, sünepeliği... “Var mısın?” deyiverir, “gel”, “Bu bir tatsız tekliftir.” deyiverir, ama ikna edemez siz, gülüşleriyle edemez, yalvarışıyla edemez. “Sadece bir teklif midir?” Aslında çoğumuz için değildir, kanmayız. Bellidir, onunla karşı karşıya gelmek istemeyişimizin sebebi, bir yılmışlık vardır bizde, uzaklaşma, gitme, görünmeme vardır. Kar erimiştir. İklim değişir, her durakta beklemesi gereken tren bekler, renksiz yollar bir kez daha saatlerine bakmıştır, tren yeniden silkinir, geride ses ve duman bırakarak uzaklara doğru adımını atar. Sonra açılır kapılar, hareket eder nesneler cisimler, insanlar, tekrar durur ve buna benzer tekrarlar birçok kez olmuştur hayatında... Bir kez, bir kez, bir kez daha olur, defalarca. Uzakta arkası kesilmemiş uzaklığın biraz daha uzağında hatta ülkelerin yan yana gelip de iyice birbirini uzaklaştırdığı sınırların gerisinde, o gri, kahverengi dünya topraklarının daha da uzağında, kara tren durakları toza dumana bulayarak

geride bırakır. Sonra tekrar durur, ağır ağır durur, insanla birlikte eşya, eşyayla birlikte zaman da usul usul yavaşlar... Sizin için beyefendi der, neler neler getirdim ve neler götüreceğim. Yokluk, hiçlik, zan, muhayyile, tasavvur, telakki, hepsi evet sizin içindir sayılamayan, ölçülemeyen bu mevhumlar, ömrümüz boyunca almış vermişizdir. Çünkü dünyanın oluşları, oluverişleri, küçülüşleri, ortadan kaybolan, uçsuz bucaksız, tasavvursuz, hissiz, müphemiyetle iç içe olan bu tren bir kez daha durur, kimi için veda, ayrılık, buluşma kimi için ise hiçbiri değildir.

Otobüse binecektim otobüsten inecektim. Ama eksikliği andıran bir tedirginlik vardı. Endişe miydi? Allah insana kol kanat vermiş, endişeyi, buğzetmeyi, etmemeyi vermiş... Bunlar insanlığımızın büyüklerden küçük nesillere kalan mirasları... Ben de payımı almıştım. Bazı kelimeler bazı kelimelerin yerini tutar, bazıları tutmaz. “Ol!” demiştir, “Gel!” demiştir, “Ört!” demiştir, “Kurul bakalım, doya doya yaşa!” demiştir. Ama tedirgin olma. İlk günlerde her şey uygundur, evet, evet! Bir tepeden bir tepeye, yukarılardan ta düzlere inen sisler, hâlâ dağılmıştır... Sonra, sarışın bir aydınlığı önüne katıp kovalayan dev güneş görünmüş, görünmüş, etkisini kaybetmiştir... Gün bir kez daha dönmüş, yine dönmüştür. Hepsisi de bekleyişin olmadığı, çağırışın ve duyuruşun olmadığı bir dünyadadır. Kaç tane gün, kaç tane gece... Ve ne kadar günlerin sabahları, öğleleri varsa... Orada burada insanlar yerlerinden sökülümüşse, istiflenmişse... Akşam, akşam olmuşsa, sabah, sabah olmuşsa. Birçok defa yapmıştır dünya bunu. Bunlar, dersten cümlelerdir.

Karanlık basmıştı, karanlığı bu hâle getiren ne? Tren mi, olamaz, o demirdendi, pamuktan değil. Etrafta kitaplar, kâğıtlar, tablolar, lüks cümleler seriliydi... İnsan ruhu ile onlar arasında, onlar ile insan ruhu arasında... Bağ yok muydu dersiniz? Burada susuveriyorum. Bu “kesin”likleriniz olmasa, “mutlaka”larımız olmasa dünya ne kadar sıkıcı olurdu. Ruhumuzda kovduğumuz, def ettiğimiz şeyler saymakla tükenmez. Karanlığının yanında karanlık tükenmez, filanın yanında filan, ben 20’li yaşlara geldiğimde bunlar neydi, biliyordum. Aldırış etmeler, önemsemeler, ihtiyatlar... Sonra onlar... Akşam sefaları. Akşam bir imgeydi ama halk için değil. Alınabilecek hakkın alındığı, verilecek hakkın verildiği bir ülkeydik... Özenle sıralanmış kaldırım taşları, geçitler, boğazlar, kusursuz şekilde büyümüş laleler, begonyalar, küstüm çiçekleri... Bezinlik yok, bu ülkenin toprakları, topraklarımızdır, yüzyıllardır toprağımızdır, suyu yüzyıllardır suyumuzdur, dağları dağımız, vadileri vadimizdir. Fuardan aldığım kitaplara hemen başladım. Tanzimat’ın başında ve sonunda... Başında... Ve arasında... Asıl gaddarlık aşırıydı, aşırma ise haksızlık. Anlıyordum ki bazı şeyler, bazı şeyleri açıklamalı... Sanki dev bir aynaydı tarih, dev bir saat, dev bir grup, beklentilerimiz vardı onlardan... İnsanlar, dev insanlardı, devliklerini bekliyorduk (...) Aşk... Kadim duygunun üzdüğü zamanlarda, oynamamış, oynatılmamış... Röportaj, öz mü öz bir cümle ile bitti... “Son.” Tatlı değil mi kafeleri, çay ocakları, manavları, berberleri ve milyoncuları ile... Derbentleri, viyadükleri ile... Dünyanın bitmez tükenmez hayalleri... Anlıyorum ki

bunlar tahayyül, tahayyüller ise bunlar. Hiçbir tahayyülü başka bir tahayyül alt edemez... Çünkü bazı hayallerin gerçeği yok. Ve kesinlikle anlıyordum ki büyük hayalleri asla küçük hayaller yenemez. Hayalden sonra, gereceğe, gerçekten küçücük notlara kadar neler neler ele aldık... O zamanlar kırkına varmamıştı. Yüzünde kırışıklık yok senin, aaa! Büyüdükçe bu cüsse çıkmış ortaya, aaa! Sesi yaşlı değildi. Kaybedişi, ancak kaybettikçe kavrayacak, bir kavram olarak hayatına sokacak hatta ilerde, kaybedişi bir kaybediş olarak kabul bile etmeyecekti. Gözlerinde herkesinkinden farklı bir ışık var. Hem de sahici... İlk bizim caddede karşılaşmıştım onunla. Saçları bukle bukle miydi, düz müydü? Gözleri kahverengi miydi, uçucu bir şey miydi, fark etmemişim! Ya ağzı, dili, yutkunuşu, konuşmuş muyduk, bir intiba mı bırakmıştık birbirimize? İlk, sevgi olmasa, anlayış olmasa, değişme olmasa mı diye başlamıştık söze. Derken değişivermiş miydi her şey, hız, çeviklik, mukavemet, ilerlemiştik... Ya sonrakı yıllar... Daha doğrusu tam tamına üç yıl! Muhtemelen okulda, adı geçmiş tir, derslerimizde duymuş, başımızı sallamışsındır, birkaç defalar defterimize yazmış, silmişsindir, annemiz babamız, kahvaltıda, öğle yemeğinde, birtakım insanlarla birlikte dışarıda içeride bahsetmiştir onun adını. Planlarımız projelerimiz arasında söz edilmiştir. Söz edilmiştir de hatırlamışımıdır. Öyledir...